

PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA CZELADŹ
NA LATA 2016-2023

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych

Ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las

www.ekostandard.pl

email: ekostandard@ekostandard.pl

tel. 505-006-914, (61) 812 55 89

AUTORZY OPRACOWANIA:

Robert Siudak

Katarzyna Lewandowska

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL I RYCIN	3
WPROWADZENIE	4
1. CHRAKTERYSTYKA PROGNOZY	5
1.1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGNOZY	5
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	6
1.3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	6
2. CHARAKTERYSTYKA STRATEGII ROZWOJU MIASTA CZELADŹ	8
2.1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	8
2.2. ZAWARTOŚĆ ORAZ GŁÓWNE CELE PROGRAMU	8
2.3. OCENA POWIĄZAŃ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	10
2.3.1. MIĘDZYKRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	10
2.3.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	11
2.3.3. REGIONALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE	14
2.3.4. LOKALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE	16
3. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA CZELADŹ	17
3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	17
3.2. DEMOGRAFIA	18
3.3. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	19
3.4. WODA	21
3.4.1. WODY POWIERZCHNIOWE	21
3.4.2. WODY PODZIEMNE	22
3.5. POWIETRZE	22
3.6. POWIERZCHNIA ZIEMI	24
3.7. KLIMAT	24
3.8. HAŁAS	24
3.8.1. HAŁAS PRZEMYSŁOWY	25
3.8.2. HAŁAS KOMUNIKACYJNY	25
3.9. ZASOBY NATURALNE	27
4. POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	28
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	29
6. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	30
6.1. ODDZIAŁYWANIE ZADAŃ STRATEGII NA OBSZARY NATURA 2000	33
6.2. ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE I WTÓRNE	33
7. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	35
8. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	36
9. PRZEWIDYWANE ŚRODKI MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, REDUKCJĘ I KOMPENSACJĘ ZNACZĄCYCH NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU	37
10. MONITORING	40
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	41

SPIS TABEL I RYCIN

TAB. 1. CELE REWITALIZACJI WRAZ Z ODPOWIADAJĄCYMI IM KIERUNKAMI DZIAŁAŃ, JAKIE ZOSTANĄ PODJĘTE W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.	9
TAB. 2. WYNIKI KLASYFIKACJI JAKOŚCI POWIETRZA DLA STREFY POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA W 2014 R.	23
TAB. 3. WYNIKI KLASYFIKACJI JAKOŚCI POWIETRZA DLA STREFY POD KĄTEM OCHRONY ROŚLIN W 2014 R.	23
TAB. 4. ŚREDNI DOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ W PUNKTACH POMIAROWYCH ZLOKALIZOWANYCH W GMINIE CZELADŹ	26
TAB. 5. CHARAKTERYSTYKA ZŁÓŻ W MIEŚCIE CZELADŹ	27
TAB. 6. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA CZELADŹ	29
TAB. 7. OCENA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO REALIZACJI PROPONOWANYCH ZADAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA CZELADŹ NA LATA 2016-2023	31
TAB. 8. PROPONOWANE ŚRODKI I ZALECENIA ŁAGODZĄCE NIEKORZYSTNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PROGRAMU	37
RYC. 1. LOKALIZACJA MIASTA CZELADŹ	17
RYC. 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA CZELADŹ NA PRZESTRZENI LAT 2005-2014	18

WPROWADZENIE

Niniejsza Prognoza oddziaływania na środowisko dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 (zwana dalej Prognozą) została opracowana w celu przedstawienia jej wraz z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 do konsultacji społecznych oraz procedury opiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w ramach strategicznej oceny oddziaływania dla przedmiotowego Programu.

Sporządzenie niniejszej prognozy stanowi jeden z etapów postępowania w sprawie tzw. strategicznej oceny oddziaływania, mającego na celu przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023.

1. CHRAKTERYSTYKA PROGNOZY

1.1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGNOZY

Bezpośrednią delegację dla postępowania administracyjnego w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w prawodawstwie polskim stanowi art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.), dokonującej w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
- dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 5.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str.8).

Poza ww. aktami prawnymi, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko regulują dodatkowo:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.);
- ustawa z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 199 z późn. zm.);
- ustawa a dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r., poz. 469 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016r., poz. 290 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 23 z późn. zm.).

Na potrzeby przeprowadzenia postępowania administracyjnego w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ, opracowujący projekt ocenianego dokumentu, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko, o której mowa w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.), zwaną Prognozą.

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Celem Prognozy sporządzonej na potrzeby przeprowadzenia postępowania administracyjnego w sprawie strategicznej oceny oddziaływania, jest analiza potencjalnych znaczących oddziaływań realizacji założeń Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 na środowisko.

Zgodnie z wymogami art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.), niniejsza prognoza zawiera następujące elementy:

- analizę projektu dokumentu;
- analizę i ocenę istniejącego stanu środowiska;
- charakterystykę oddziaływania na środowisko;
- możliwość wystąpienia oddziaływania transgranicznego;
- prezentację rozwiązań zapobiegających i ograniczających negatywne dla środowiska oddziaływania;
- przedstawienie rozwiązań alternatywnych;
- charakterystykę metod zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- charakterystykę metod analizy skutków realizacji dokumentu (monitoring);
- streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.) zakres sporządzenia prognozy (w ramach tzw. etapu „scopingu”) został uzgodniony z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo z dnia 24 marca 2016 r., znak WOOŚ.411.48.2016.RK1);
- Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach (pismo z dnia 14 marca 2016 r., znak NS-NZ.042.42.2016).

W opinii obu ww. organów zakres prognozy oddziaływania na środowisko dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy.

Zakres przestrzenny Prognozy dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 jest ograniczony do granic administracyjnych miasta Czeladź. Prognoza analogicznie do projektu strategii rozwoju swoim horyzontem czasowym sięga roku 2023.

Ze względu na swój charakter Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 opisuje poszczególne założenia w sposób ogólny, poruszając szerokie spektrum zagadnień i obszarów związanych z rozwojem miasta. Sytuacja ta determinuje poziom szczegółowości sporządzonej Prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Obecnie metodyka sporządzania prognoz strategicznych ocen oddziaływania w Polsce nie jest ściśle zdeterminowana określonymi przepisami prawnymi. Sprzężenie Prognozy dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź przebiegało wieloetapowo i obejmowało kolejno:

- ocenę aktualnego stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem strategicznym, zawierającą analizę zasobów i walorów środowiska, wywieranej na nie presji antropogenicznej oraz jakości środowiska;
- ocenę potencjalnego wpływu ustaleń dokumentu strategicznego na środowisko przyrodnicze;

- opracowanie propozycji łagodzenia skutków realizacji ustaleń dokumentu strategicznego w obszarach, w których zidentyfikowano znaczące negatywne oddziaływania;
- opracowanie systemu monitorowania środowiskowych skutków wdrażania dokumentu strategicznego.

Charakterystykę stanu środowiska przyrodniczego oraz analizę jakości jego poszczególnych elementów sporządzono metodą opisową przy wykorzystaniu dostępnych danych na temat obszaru miasta tj. studium literatury, informacji pozostających w zasobach administracji rządowej i samorządowej, danych statystyki publicznej oraz państwowego monitoringu środowiska.

Identyfikacji oddziaływań na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego dokonano w grupach eksperckich. Wyniki prac grup zsumowano, a ostateczną listę zidentyfikowanych oddziaływań uzgodniono wspólnie.

W związku z makroskalowym charakterem Prognozy identyfikowane oddziaływania wynikające z realizacji celów i kierunków działań Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź, opisywano w sposób jakościowy, zarysowując jedynie ich przybliżoną skalę i kierunek. Na tym poziomie i etapie planowania bardziej szczegółowy ilościowy opis oddziaływań uznano za nieuzasadniony.

W celu ułatwienia oceny jak i prezentacji wyników oddziaływań wykorzystano uproszczoną i dostosowaną do potrzeb Prognozy analizę macierzową, relacji elementów środowiska oraz celów i kierunków działań przewidzianych do realizacji.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

2.1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Podstawą prawną opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji jest ustawa a dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.) Pod pojęciem rewitalizacji należy rozumieć: proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (art. 2.1. ww. ustawy).

2.2. ZAWARTOŚĆ ORAZ GŁÓWNE CELE PROGRAMU¹

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 został przygotowany i opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku, a także Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 składa się z 15 rozdziałów głównych. Struktura i ich zakres przedstawiają się następująco:

- rozdział pierwszy to wstęp prezentujący kontekst całego opracowania;
- rozdział drugi wskazuje na zgodność GPR z innymi dokumentami gminnymi, wojewódzkimi oraz krajowymi;
- rozdział trzeci to diagnoza obszarów rewitalizacji w pięciu głównych obszarach wraz z opisem wyników badań ankietowych z mieszkańcami oraz badań jakościowych z lokalnymi ekspertami;
- rozdział czwarty zawiera analizę SWOT, a więc wskazuje na mocne i słabe strony obszarów, w tym bezpośrednie potrzeby rewitalizacyjne - określa czynniki i zjawiska kryzysowe;
- rozdział piąty odnosi się do delimitacji przestrzennej obszarów, czyli wskazuje konkretne obszary miasta, które poddane zostaną działaniom rewitalizacyjnym;
- rozdział szósty to wizja zmian - czyli wskazanie kierunku wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej;
- rozdział siódmy to opis celów rewitalizacji wraz ze wskazaniem beneficjentów działań;
- rozdział ósmy obejmuje wykaz przedsięwzięć podstawowych – zadań rewitalizacyjnych wraz z ich szczegółowym opisem, a także charakterystykę pozostałych, dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rozdział dziewiąty wykazuje zgodność GPR z Wytycznymi Ministerstwa w zakresie zachowania komplementarności działań Programu;
- rozdział jedenasty to ramy finansowe dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rozdział dwunasty opisuje mechanizmy włączania mieszkańców do prac nad programem rewitalizacji, czyli w jaki sposób partnersko / partycypacyjnie myśli się i działa w Czeladzi w kwestiach działań rewitalizacyjnych;
- rozdział trzynasty przedstawia system monitoringu i wdrażania procesu rewitalizacji, w tym przede wszystkim mechanizmy zarządzania Programem, jego ewaluacji (on-going, ex-post) oraz włączenie mieszkańców i grup interesariuszy w realizację GPR;
- rozdziały czternasty i piętnasty wskazują konieczne do realizacji zmiany w uchwałach i innych dokumentach gminy.

W Gminnym Programie Rewitalizacji wyróżniono trzy cele strategiczne:

¹ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

1. Zintegrowana, aktywna społecznie i zawodowo społeczność Czeladzan;
2. Poprawa warunków bytowych mieszkańców Czeladzi wpływająca na ochronę środowiska naturalnego;
3. Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.

Powyższe cele odnoszą się do wszystkich sfer, na które powinna oddziaływać rewitalizacja, a zatem sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Wszystkie cele wzajemnie przenikają sfery działań przewidziane dla rewitalizacji, dzięki czemu zapewniają także komplementarność i spójność Programu.

Cele rewitalizacji zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno-gospodarczej, a tym samym wynikają z określonych zjawisk i kwestii problemowych. Cele strategiczne są zatem komplementarne z występującymi na obszarach miasta problemami.

Realizacja pierwszego celu strategicznego (*Zintegrowana, aktywna społecznie i zawodowo społeczność Czeladzan*) pozwoli przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom w sferze społecznej. Działania podjęte w ramach tego celu koncentrować się będą przede wszystkim na zapobieganiu wykluczeniu społecznemu różnych grup społecznych, w tym osób bezrobotnych, seniorów, a także dzieci i młodzieży.

Realizacja drugiego celu strategicznego (*Poprawa warunków bytowych mieszkańców Czeladzi wpływająca na ochronę środowiska naturalnego*) skupiona będzie na zadaniach związanych z poprawą jakości i dostępności infrastruktury technicznej. Jednakże przedsięwzięcia związane bezpośrednio z renowacją sieci infrastrukturalnych przyczynią się również do osiągnięcia pozytywnych efektów w sferze środowiskowej - poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie ilości pyłów wprowadzanych do atmosfery, sferze społecznej - poprawa jakości życia mieszkańców oraz przestrzenno-funkcjonalnej - wzrost jakości przestrzeni publicznych, przywrócenie ład przestrzennego.

Trzeci cel strategiczny (*Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna*) odnosi się z kolei do działań zaplanowanych na poprawę kondycji gospodarczej terenów rewitalizacyjnych oraz poprawę jakości przestrzenno-funkcjonalnej obszarów. Dobrze zagospodarowana przestrzeń inwestycyjna zapewni przyciąganie nowych inwestorów i przedsiębiorców do miasta, a to przyczyni się do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy. Z kolei wzrost jakości przestrzeni półpublicznych, jak np. podwórka zapewni poprawę standardu życia mieszkańców. Estetyczna przestrzeń wokół bloków sprawia, iż mieszkańcy sami zaczynają o nią dbać i pilnują porządku, starając się także upiększać przestrzeń wokół siebie. Zwiększa się zatem aktywność społeczna, samopomoc sąsiedzka i integracja mieszkańców. Takie warunki niewątpliwie sprzyjają także powstawaniu małej przedsiębiorczości - zakładaniu własnych działalności gospodarczych na osiedlach. W związku z powyższym wspomniany cel strategiczny pośrednio będzie miał wpływ na każdą ze sfer, w których rewitalizacja powinna przynosić efekty.

Tabela 1. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań, jakie zostaną podjęte w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

CEL STRATEGICZNY I ZINTEGROWANA, AKTYWNA SPOŁECZNIE I ZAWODOWO SPOŁECZNOŚĆ CZELADZIAN	Reintegracja aktywizacja grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
	Stworzenie przestrzeni dla aktywności osób starszych
	Rozwój oferty dla dzieci i młodzieży
	Wsparcie inicjatyw oddolnych i wzmocnienie organizacji III sektora

CEL STRATEGICZNY II POPRAWA WARUNKÓW BYTOWYCH MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW REWI- TALIZACJI I JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO POPRZECZ ROZWÓJ SIECI I INFRASTRUKTURY TECH- NICZNEJ	Rozwój oferty mieszkalnictwa komunalnego
	Poprawa i modernizacja energochłonności tkanki architektonicznej. Modernizacja tkanki miejskiej
	Modernizacja tkanki miejskiej wraz z rozbudową infrastruktury technicznej
	Poprawa jakości środowiska
CEL STRATEGICZNY III ATRAKCYJNA, DOSTOSOWANA DO POTRZEB SPOŁECZNO- GOSPODARCZYCH PRZESTRZEŃ PUBLICZNA I PÓLPUBLICZNA.	Tworzenie warunków dla rozwoju działalności gospodarczej w szczególności handlu
	Wzmocnienie funkcji centro twórczych i wybranych przestrzeni publicznych

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

2.3. OCENA POWIĄZAŃ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Realizacja celów i zadań zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2023 wpisuje się w szereg założeń, przyjętych w innych dokumentach strategicznych poziomu międzynarodowego, krajowego, i regionalnego. Zgodność założeń Programu z tymi dokumentami gwarantuje, że podejmowane działania w skali miasta będą harmonizowały z kierunkami rozwoju ustalonymi na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Oznacza to, że planowane działania nie będą przypadkowe oraz, że przyczynią się do realizacji celów o charakterze globalnym i długoterminowym.

Poniżej zestawiono najistotniejsze powiązania tematyczne Programu z założeniami i wymaganiami innych strategii szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju.

2.3.1. MIĘDZYNARODOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Globalna Agenda 21

Globalna Agenda 21, uchwalona w czerwcu 1992 r. na Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Spraw Środowiska i Rozwoju w Rio de Janeiro na tzw. Szczycie Ziemi, stanowi globalny program działań na rzecz środowiska i rozwoju. Program ten wskazuje, w jaki sposób należy równoważyć rozwój gospodarczy i społeczny z poszanowaniem środowiska. Wdrażanie założeń Agendy opiera się na zasadzie *Myśl globalnie, działaj lokalnie*, zgodnie z którą największą rolę w ich realizacji przypisuje się władzom lokalnym.

Agenda składa się z czterech zasadniczych części, omawiających następujące zagadnienia:

- problemy socjalne i gospodarcze;
- zachowanie i zagospodarowanie zasobów w celu zapewnienia rozwoju;
- wzmocnienia znaczenia ważnych grup społecznych;
- możliwości realizacyjne celów i zadań agendy.

Agenda stała się priorytetowym dokumentem dla formułowania celów wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, opartych na zasadzie zrównoważonego rozwoju. W oparciu o przyjęte w niej zasady organizowane są międzynarodowe i europejskie systemy wspierania rozwoju.

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest nową długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010-2020.

Dokument został zatwierdzony przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., zastępując w ten sposób realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską.

Fundamentalny cel reform, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie zatrudnienia w Unii Europejskiej, nie uległ zmianie, jednakże zaproponowany model europejskiej społecznej gospodarki rynkowej w większym niż dotychczas stopniu ma się opierać na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się priorytetach:

- wzrost inteligentny - czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach;
- wzrost zrównoważony - czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów i konkurencyjnej;
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu - czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

2.3.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjne gospodarka, sprawne państwo

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź w swoich założeniach nawiązuje również do celów Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Cel główny określony w tym dokumencie *to wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności*, a perspektywa czasowa sięga do 2020 roku. Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec w następujących celach:

- Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (zwłaszcza priorytet I.3.2. Rozwój kapitału społecznego).
- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki (w szczególności priorytet II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej).
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (priorytet II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej).
- Cel III.1. Integracja społeczna (zwłaszcza priorytet III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 (DSRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym w państwie. Istotnym punktem odniesienia w jej opracowaniu stała się opisana wyżej strategia Unii Europejskiej Europa 2020.

Celem DSRK jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle Unii Europejskiej i procesów gospodarczych zachodzących w świecie, następnie sformułowanie na tej podstawie wniosków i ich przełożenie na propozycje narzędzi i działań, a nawet bardziej - na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów do realizacji.

Zdaniem autorów projektu Polska powinna przyjąć polaryzacyjno-dyfuzyjny model rozwojowy, który wzmocni dynamikę wzrostu i przyczyni się do zniesienia barier hamujących rozwój. W związku z tym obok wspierania biegunów wzrostów, (czyli procesów polaryzacyjnych wynikających z większego potencjału niektórych regionów), należy stworzyć przede wszystkim warunki dla dyfuzji, czyli procesów, które będą sprzyjały wyrównywaniu szans edukacyjnych, zwiększały dostępność transportową każdego miejsca w kraju, likwidowały groźbę wykluczenia cyfrowego, poprawiały poziom integracji społecznej, budowały solidarność pokoleń, a także dawały poczucie możliwości urzeczywistnienia własnych aspiracji.

Główne cele polityki rozwoju to wzrost gospodarczy i poprawa jakości życia. Ważnym zadaniem jest umiejętne zdiagnozowanie, w jakich obszarach polaryzacja pojawi się, jako skutek uboczny oraz tworzenie narzędzi tak, by minimalizować jej skutki (przede wszystkim społeczne), nie niwecząc przy tym pojawiających się, nowych szans na dalsze zwiększanie lub podtrzymywanie tempa wzrostu wykorzystującego reguły konkurencji i rynku. Podstawowym zadaniem dla państwa jest wspieranie procesów dyfuzji,

a więc tworzenie i ciągła aktualizacja skutecznych i efektywnych narzędzi wyrównywania poziomów potencjału rozwojowego oraz warunków życia.

DSRK, podzielona na trzy filary - innowacyjności, terytorialnego równoważenia rozwoju i efektywności, proponuje określenie celów i wyzwań oraz zadań do realizacji przez rząd w kluczowych dla rozwoju 8 obszarach - innowacyjności, cyfryzacji, kapitału ludzkiego, bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, rozwoju regionalnego, transportu, kapitału społecznego i administracji państwowej i samorządowej. DSRK ma charakter dokumentu wdrożeniowego ze względu na przedstawiane w nim 25 kluczowych decyzji oraz 100 projektów proponowanych do realizacji w perspektywie do 2030 r. Podstawą do jej przygotowania był raport Polska 2030 - wyzwania rozwojowe z 2009 r.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR 2010-2020) określa cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

W związku ze szczególnym charakterem KSRR, który łączy interesy międzynarodowe Polski z równowagą między- i wewnątrz-regionalną, przyjęty model rozwojowy kieruje wysiłki na rzecz wzmocnienia i wykorzystania endogenicznych potencjałów wszystkich terytoriów oraz rozwijania mechanizmów wzmacniających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych z głównych ośrodków wzrostu na całe obszary województw. Polityka regionalna nakreślona w KSRR przyczynić się ma do budowy tożsamości regionalnej, a także podnoszenia konkurencyjności wszystkich regionów Polski.

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w dokumencie, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Proponowane przez KSRR zmiany dotyczą przede wszystkim wykorzystania przestrzeni oraz intensyfikacji procesów społeczno-gospodarczych. Ważnym elementem pozostaje poprawa warunków życia i wzrost poziomu konsumpcji, które powinny przebiegać zgodnie z konstytucyjnym wymogiem trwałości i zrównoważonego rozwoju. Poszczególne przedsięwzięcia podejmowane w ramach KSRR muszą uwzględniać potrzebę zachowania trwałości funkcjonowania ekosystemów, optymalizacji wykorzystania przestrzeni oraz utrzymania wysokiego poziomu różnorodności biologicznej.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

KPZK 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego.

W dokumencie określono 6 celów głównych tj.:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź uwzględnia założenia przyjęte Polityce ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP), będącej aktualizacją wcześniej przyjętych polityk w tym zakresie.

PEP zawiera strategiczne priorytety polityki ekologicznej Państwa w ujęciu średniookresowym i krótkoterminowym. W dokumencie wyznaczono szereg kierunków działań systemowych, spośród których wymienić należy:

- uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych;
- aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska;
- zarządzanie środowiskowe;
- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska;
- rozwój badań i postęp techniczny;
- odpowiedzialność za szkody w środowisku;
- aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.

Istotną część PEP poświęcono ochronie zasobów naturalnych tj. ochronie przyrody, ochronie i zrównoważonemu rozwojowi lasów, racjonalnemu gospodarowaniu owadami, ochronie powierzchni ziemi, gospodarowaniu zasobami geologicznymi.

W PEP uwzględniono również poprawę stanu zdrowotnego ludzi w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska i sektora ochrony zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi krajowymi instalacjami, będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych, powodującymi zanieczyszczenie środowiska.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020) jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności Strategią Rozwoju Kraju 2020 i innymi strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji. Uwzględniono i przeanalizowano obecne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym scenariusze zmian klimatu dla Polski do roku 2030, które

wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), będące pochodnymi zmian klimatycznych. Zjawiska te będą występować z coraz większą częstotliwością i natężeniem oraz będą dotyczyć coraz większych obszarów kraju.

2.3.3. REGIONALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE²

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020

Cele strategiczne, których osiągnięcie przewiduje się w wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź, pozostają komplementarne względem dążeń oraz priorytetów rozwojowych Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020. W dokumencie tym zwrócono w szczególności uwagę na konieczność zwiększenia poziomu wykształcenia i umiejętności ludności. Realizacji powyższego zamierzenia, służyć mają m.in. poprawa jakości kształcenia i podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Równocześnie wśród celów „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020 znalazły się postulaty dotyczące rozwoju infrastruktury nowej gospodarki. Dążenie to ma zostać osiągnięte poprzez poprawę warunków inwestycyjnych, wsparcie sektora biznesu (organizacyjne i finansowe), rozwój telekomunikacji i informatyki, a także rozbudowę oraz modernizację systemów energetycznych i przesyłowych. W rozpatrywanym dokumencie podkreślono również potrzebę wzmocnienia konkurencyjności regionalnej gospodarki, m.in. przez wspieranie procesów restrukturyzacji i adaptacji gospodarczej.

Pośród celów rozpatrywanego dokumentu strategicznego znalazły się jednocześnie postulaty dotyczące poprawy stanu jakościowego środowiska przyrodniczego. Powyższe zamierzenie ma zostać osiągnięte m.in. poprzez polepszenie jakości powietrza atmosferycznego, ochronę przed hałasem, uporządkowanie systemu gospodarki odpadami, a także rewitalizację terenów zdegradowanych. Ponadto w omawianym dokumencie wskazano na potrzebę wzmocnienia atrakcyjności osadniczej oraz poprawy jakości przestrzeni województwa śląskiego. Realizacji wyżej wymienionego celu służyć mają m.in. zagospodarowanie i uporządkowanie centrów miast i zdegradowanych dzielnic miejskich, polepszenie warunków mieszkaniowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), rozwój miejskiego transportu publicznego oraz wzmocnienie atrakcyjności turystycznej regionu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020

Główne cele zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Czeladź korespondują również z założeniami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Spójność dokumentów i zbieżność celów dostrzec można w osiach priorytetowych:

Oś priorytetowa VII. Regionalny Rynek Pracy:

- Priorytet inwestycyjny 8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, w szczególności rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia.
- Priorytet inwestycyjny 8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Oś priorytetowa IX. Włączenie społeczne:

- Priorytet inwestycyjny 9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie, w szczególności wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych zamieszkujących obszary zdegradowane i peryferyjne.

² Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

- Priorytet inwestycyjny 9v. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Oś Priorytetowa X. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna:

- Priorytet inwestycyjny 9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych, w szczególności lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.
- Priorytet inwestycyjny 9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich, w szczególności zwiększona aktywizacja społeczno-gospodarcza ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Nadrzędnym celem tego instrumentu strategicznego jest *poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego*. W powyższym dokumencie zwrócono w szczególności uwagę na potrzebę wzmocnienia polityki prorodzinnej. Zamierzenie to ma zostać osiągnięte m.in. poprzez poprawę jakości życia rodzin, wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny oraz rozwój sieci poradnictwa rodzinnego. Ponadto w Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 uwypuklono konieczność wyrównywania szans wychowawczych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży. Realizacji powyższego dążenia służyć ma m.in. przełamywanie barier edukacyjnych w społecznościach lokalnych.

Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020

Wśród podstawowych dążeń powyższego dokumentu, na pierwszym miejscu wymieniono wzrost kompetencji potrzebnych do uczestnictwa w kulturze, efektywnego zarządzania kulturą oraz prowadzenia działalności artystycznej w warunkach gospodarki rynkowej. W założeniu cel ten ma zostać osiągnięty przez tworzenie i realizację programów edukacji kulturowej, edukację w zakresie zarządzania kulturą (np. kształcenie menedżerów kultury), a także edukację środowisk twórczych. Jednocześnie w Strategii Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020 podkreślono potrzebę zwiększenia partycypacji w kulturze, zarówno ze strony odbiorców, jak również twórców treści kulturowych. Wcieleniu w życie powyższego dążenia służyć mają m.in. ułatwianie dostępu do uczestnictwa w kulturze, budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów kulturalnych, działania informacyjne i promocyjne, poszukiwanie atrakcyjnych form upowszechniania treści kulturowych, a także stymulowanie rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego. Równocześnie w rozpatrywanym dokumencie zwrócono uwagę na konieczność zachowania i upowszechniania regionalnego dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) oraz jego lepszego wykorzystania dla celów turystycznych. Urzeczywistnienie wyżej wymienionego zamierzenia, nastąpić ma m.in. poprzez prowadzenie prac badawczych i inwentaryzowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, popularyzację i promocję dziedzictwa kulturowego, rewitalizację i renowację obiektów zabytkowych, rewitalizację obiektów i terenów przemysłowych oraz nadawanie im nowych funkcji, a także tworzenie produktów turystyki kulturowej.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu będzińskiego na lata 2008-2020

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu będzińskiego określa kierunki polityki ekologicznej na lata 2008-2011 oraz 2012-2020 dla powiatu. W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, określona została strategia ochrony środowiska na lata 2008-2020. Obejmuje ona różne dziedziny, dla których określono cele strategiczne, krótkoterminowe i długoterminowe. Cele te dotyczą ochrony powietrza (poprzez ograniczenie niskiej emisji, emisji z źródeł przemysłowych oraz komunikacyjnych), ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, zmniejszenia uciążliwości hałasu, poprawę stanu i kondycji lasów oraz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Aktualizacja Programu nawiązuje w

swoich kierunkach działań również do zachowania bioróżnorodności na terenie powiatu oraz do ciągłego podnoszenia świadomości ekologicznej jego mieszkańców.

2.3.4. LOKALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE³

Strategia Rozwoju Gminy

W chwili opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 Miasto Czeladź nie posiadało aktualnego dokumentu Strategii Rozwoju. Ostatni dokument Strategii Rozwoju Miasta obowiązywał do końca 2015 roku, natomiast obecnie trwają prace nad tworzeniem nowego dokumentu Strategii. W związku z powyższym w niniejszym dokumencie nie zawarto informacji na temat spójności GPR ze Strategią Rozwoju Miasta. W pracach nad założeniami strategicznymi dokumentu będą jednak brane pod uwagę założenia Gminnego Programu Rewitalizacji, dzięki czemu oba dokumenty zachowają spójność i będą wobec siebie komplementarne.

Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Czeladź na lata 2016-2022 (projekt)

Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź wpisują się w Miejską Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Czeladź na lata 2016-2022. Celem głównym rzeczoności dokumentu jest *dynamiczny i zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy zapewniający wzrost jakości życia mieszkańców Czeladzi oraz spójność wspólnoty lokalnej*. Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec w następujących obszarach i przyporządkowanym im celach strategicznych:

- Obszar pomoc i integracja społeczna, zwłaszcza cel strategiczny C.1 Rozwój form pomocy dla bezrobotnych mieszkańców miasta.
- Obszar rynek pracy i edukacja, w przypadku dziedziny rynek pracy - cel strategiczny C.1 Tworzenie przyjaznego klimatu inwestycyjnego dla potencjalnych i obecnych przedsiębiorców pragnących tworzyć miejsca pracy w Czeladzi.
- Obszar aktywność społeczna, kulturalna i sportowa mieszkańców, której celem głównym jest stworzenie warunków do rozwijania aktywności społecznej, kulturalnej i sportowej mieszkańców Czeladzi.
- Obszar zdrowie, seniorzy, osoby z niepełnosprawnością, szczególnie dziedzina seniorzy i cel strategiczny C.2 Aktywizowanie osób starszych w środowisku lokalnym.
- Obszar jakość życia, zwłaszcza następujące cele strategiczne: CS. 1. Wzmocnienie komunalnych zasobów mieszkaniowych, CS. 4. Dbłość o przestrzeń wspólną i infrastrukturę publiczną miasta.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Czeladź (aktualizacja 2013)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest podstawowym i obligatoryjnym dokumentem planistycznym na szczeblu lokalnym. Opisuje ono stan zagospodarowania przestrzeni i wytycza kierunki prowadzenia polityki przestrzennej gminy lub miasta.

Cele zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Czeladź skorelowane są również z rzeczonym Studium w różnych sferach, szczególnie w następujących trzech celach strategicznych określających generalne kierunki rozwoju miasta:

- Poprawa warunków mieszkaniowych w mieście.
- Rozwój terenów inwestycyjnych pod potrzeby rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.
- Zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych.

Proponowane w Programie przekształcenia przestrzenne i funkcjonalne oraz zadania rewitalizacji zdegradowanych obszarów są zgodne z ustaleniami Studium.

³ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

3. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA CZELADŹ

W ocenie istniejącego stanu środowiska miasta Czeladź szczególnie uwzględniono obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko naturalne miasta.

3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Gmina Czeladź leży w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie będzińskim, w obszarze miast składających się na Górnośląski Okręg Przemysłowy (GOP). Jego centrum położone jest w dolinie Brynicy, pozostała część miasta znajduje się w obrębie Wyżu Czeladzi.

W mieście nie zostały wydzielone dzielnice, natomiast wyróżnia się jednostki strukturalne tj. Stare Miasto, Nowe Miasto, Piaski, Zarzecze, Śródmieście oraz Wschodnia Strefa Ekonomiczna.

Miasto zajmuje powierzchnię 16 km², co stanowi 4,5% powiatu będzińskiego i 0,13% województwa śląskiego⁴. Miasto sąsiaduje od północy i wschodu z Będzinem, od południowego wschodu z Sosnowcem, od południa z Katowicami, a od zachodu i północnego zachodu z Siemianowicami Śląskimi.

Rycina 1. Lokalizacja miasta Czeladź

Przez gminę przebiegają dwie drogi krajowe o dużym natężeniu ruchu:

- DK86: Katowice-Warszawa;
- DK4: Kraków-Wrocław.

⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

Teren gminy jest silnie zurbanizowany i przekształcony, głównie w wyniku wieloletniej działalności przemysłowej, szczególnie górnictwa węgla kamiennego. Oprócz rynku i starej zwartej zabudowy w jego sąsiedztwie, powstałych jeszcze przed rozwojem przemysłu, w miarę rozbudowy i wzrostu liczby mieszkańców tworzyły się peryferyjne osiedla przemysłowe, zlokalizowane w miarę możliwości jak najbliżej zakładu przemysłowego. Na osiedlach tych dominują budynki wielorodzinne. Poza centrum miasta i zurbanizowanymi dzielnicami przemysłowymi położone są osiedla jednorodzinnej zabudowy rozproszonej, wraz z towarzyszącymi jej przydomowymi ogródkami i terenami rolniczymi.

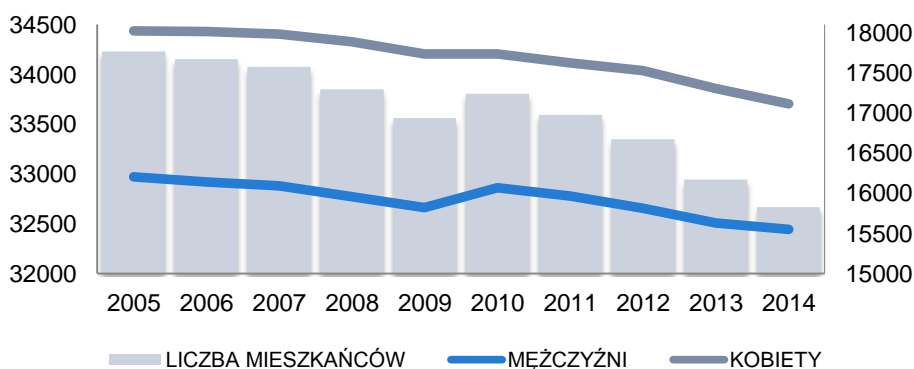
W północnej, północno-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy występują znaczne powierzchnie terenów rolnych, w znaczącym stopniu nieużytkowane rolniczo z uwagi na duży stopień zanieczyszczenia gleb i rozdrobnioną strukturę gospodarstw.

W strukturze użytkowania terenu miasta Czeladź dominują tereny zurbanizowane (47,2% powierzchni terenu) i tereny rolnicze (41,2% powierzchni terenu). Tereny przemysłowe zajmują 6,4% powierzchni użytkowej miasta, zaś tereny leśne ok. 5,9%.

3.2. DEMOGRAFIA⁵

Według stanu na koniec roku 2014 miasto zamieszkuje 32 666 osób, co stanowi jedną piątą ludności zamieszkującej powiat będziński (21,67%). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 1994 osób/km². Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba mieszkańców ulegała wahaniom (rycina 2.). Na terenie gminy w ostatnich latach obserwuje się ujemny przyrost naturalny na średnim poziomie -4,9 (lata 2012-2014).

Rycina 2. Liczba mieszkańców miasta Czeladź na przestrzeni lat 2005-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

Saldo migracji w 2014 roku w gminie wyniosło -102 osoby, gdy w 2013 wynosiło -167, a w 2012 sięgnęło wartości -124. Pozytywną cechą demografii miasta jest duży udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze wiekowej ludności. W 2014 roku 62,4% mieszkańców gminy było w wieku produkcyjnym. Wskaźnik feminizacji w 2014 roku wyniósł 110 kobiet na 100 mężczyzn.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie w roku 2015 wynosiła 1 500 osób. Natomiast udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 8,3% (rok 2014).

⁵ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

3.3. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA⁶

Na terenie Czeladzi do chwili obecnej nie zachowały się żadne fragmenty roślinności naturalnej. Tym samym w Czeladzi nie występują obszary leśne, a jedynie obszary nieuporządkowanej zieleni wysokiej (tj. zadrzewienia). Największym nich jest zrekultywowane składowisko odpadów Huty Katowice, położone w pobliżu granicy z Siemianowicami Śląskimi. W granicach administracyjnych Czeladzi nie występują tereny podlegające ochronie prawnej (tj. powierzchniowe formy ochrony przyrody).

Na terenie miasta możemy wyróżnić trzy główne jednostki: tereny mocno zurbanizowane (w centralnej części miasta, Piaski i część wschodnia zajęta pod wielkoobszarowe obiekty handlowo-usługowe), otwarte tereny rolne (w północno-wschodniej części miasta, w części północnej - Madera, i w części zachodniej) oraz tereny zieleni wysokiej i niskiej zrekultywowanych hałd w południowozachodniej części miasta. Tereny zurbanizowane charakteryzują się występowaniem typowej roślinności przydomowych ogrodów, skwerów, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, żywopłotów itp. Tereny rolne mają charakter wielkoobszarowych gruntów rolnych z małą ilością zadrzewień śródpolnych i miedz. Obecnie znaczna część gruntów rolnych jest odłogowana (np. tereny rolne w rejonie Madery) i zarasta głównie trzcinnikiem i nawłocią. W uprawie pozostają grunty położone na północ od ul. Będzińskiej oraz grunty położone przy granicy z Siemianowicami Śląskimi. Tereny położone w południowozachodniej części miasta stanowiły składowiska odpadów górniczych i elektrownianych. Obecnie są one zrekultywowane i choć w ewidencji gruntów nie zostały zaklasyfikowane jako lasy, to formalnie mają właśnie taki charakter. Drzewostan buduje głównie robinia akacjowa. Obrazu stanu środowiska przyrodniczego miasta dopełniają liczne parki położone w dolinie Brynicy.

Przyroda gminy Czeladź nie przedstawia dużych walorów przyrodniczych. Na terenie gminy Czeladź nie występują obiekty przyrodnicze, chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody bądź na podstawie uchwał Rady Miasta. Na obszarze Czeladzi występuje około 20 drzew posiadających wymiary kwalifikujące je jako pomniki przyrody. Należą do nich: klony, jawory, jesiony, brzozy, lipy, głogi, oraz miłorzęby, wiązy i winobluszcz, trzmielina pospolita, bez czarny (forma drzewiasta). Mimo znacznego zubożenia wartości środowiska przyrodniczego, można na terenie gminy wskazać obszary i miejsca pełniące ważną rolę w funkcjonowaniu ekosystemów, wymagające ochrony i celowego kształtowania w dążeniu do osiągnięcia założonego zrównoważonego rozwoju.

W 1995 r. zespół biologów z Uniwersytetu Śląskiego dokonał *Waloryzacji przyrodniczej Miasta Czeladzi*. Została ona zaktualizowana w 2007 r. Na terenie miasta nie ustanowiono form ochrony przyrody, natomiast wskazano miejsca do pełnienia tej funkcji. Powierzchnie przyrodniczo cenne wyznaczono na podstawie analizy materiałów z badań terenowych przeprowadzonych na obszarze gminy Czeladź w 2007 roku. Zebrano wówczas główne informacje o florze naczyniowej, ornitofaunie lęgowej i miejscach rozrodu płazów. Ponadto w opracowaniu wykorzystano dane o miejscach rozrodu płazów z 2004 roku, wytypowane w ramach - realizowanego przez PTPP „pro Natura” i Dział Przyrody Muzeum Górnośląskiego - programu pt. *Cenne miejsca rozrodu płazów w województwie śląskim*.

Na terenie gminy Czeladź wytypowano następujące obszary najcenniejsze przyrodniczo, postulowane do ochrony prawnej:

- zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórze Borzecha wraz z kamieniołomem i wapiennikiem. Antropogeniczne zbiorowiska leśne z dominującym udziałem klonu, jesionolistnego jesionu wyniosłego, brzozy brodawkowatej i robinii akacjowej. Do najbardziej przyrodniczo interesujących fragmentów roślinności należą niewielkie powierzchniowo płaty ciepłolubnych i piaszczystych muraw. Spośród gatunków charakterystycznych występują tu: gęsiówka szorstkowłosa, bylica polna, dziewięciśń pospolity, chaber nadreński, wilczomlecz sosnka. Z płazów występują: ropucha szara, ropucha zielona oraz żaba trawna. Ptakiem gniazdującym w samym kamieniołomie jest

⁶ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

białozrzytka oraz dudek. Teren wzgórze jest w znacznym stopniu antropogenicznie przekształcony.

- Stawy przy ul. Staszica - tzw. Wylewy na granicy z Siemianowicami Śląskimi z dominującym szuwarem mózgowym oraz trawiastymi zbiorowiskami z dużym udziałem roślin ruderalnych takich jak bylica pospolita, słonecznik bulwiasty oraz nawłóć późna. Na brzegach występują płyty szuwaru pałkowego z patką szerokolistną i szuwaru właściwego z trzciną pospolitą. Zbiorniki wodne wraz z otaczającymi zbiorowiskami łąkowymi i luźnymi zaroślami wierzbowymi stanowią miejsce występowania szeregu gatunków zwierząt związanych z tego typu siedliskami.
- Stawy przy ul. Wiejskiej. Zbiorniki wodne i otaczające je trzcinowisko jest jednym z niewielu miejsc w mieście zapewniającym warunki bytowania zwierzętom wodnym, wodnoblótnym i szuwarowym. Zarośla tworzone są głównie przez wierzyby: białą, iwę, purpurową i pięciopęcikową z domieszką topoli osikowej i białej. Szuwary tworzą: trzcina pospolita, pałka szerokolistną i mózga trzcinowata. Na terenie oczka wodnego występują ważki, nartniki i pluskolce oraz kilka gatunków chrząszczy wodnych. Występujące ryby to: karaś zwyczajny i srebrzysty, płoć, lin i słonecznica. Na terenie zbiornika gniazdują tyski i krzyżówki, a także objęte ochroną prawną koszki wodne i perkozy.
- skarpa dawnego kamieniołomu przy Urzędzie Miasta. Enklawa zieleni o znaczeniu lokalnym. Fragment ściany dawnego kamieniołomu. Urwiste, zacienione zbocze porasta nitrofilne zbiorowisko drzewiasto-zaroślowe z przewagą klonu pospolitego, jaworu, bzu czarnego i głogu. Występują tu drobne ssaki, a z bezkręgowców m. in. ślimaki zaroślowe, winniczki oraz biegacze i pomrowiki. Skarpa jest miejscem gniazdowania ptaków.

Wartości przyrodnicze wyżej wytypowanych terenów są umiarkowane, natomiast w skali miasta Czeladź są one znaczące. Główną wartość odrywają tu zbiorniki wodne, których na terenie gminy jest bardzo mało. Projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Czeladzi wskazuje te tereny do ochrony, jednocześnie jednak ustala na tym obszarze funkcjonalny system zieleni miejskiej.

Tereny zieleni publicznej (tj. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej) w Czeladzi zajmują łączną powierzchnię równą 110,8 ha (tj. 6,8% całkowitego terytorium miasta). Tym samym Czeladź odznacza się większym udziałem terenów zieleni publicznej w porównaniu ze średnią dla kraju (0,2%), województwa śląskiego (0,8%) i powiatu będzińskiego (1,1%). Nieco ponad połowa powierzchni terenów zieleni publicznej (56,5 ha) występujących na obszarze Czeladzi to tereny zielone pozostające w gestii samorządu⁷.

W granicach administracyjnych miasta znajduje się siedem parków:

- Park Grabek (13,0 ha) zlokalizowany w pobliżu centrum miasta, na lewym brzegu Brynicy. W strukturze zieleni parkowej dominują rodzime gatunki drzew oraz krzewów liściastych. W północnej części parku znajduje się amfiteatr, a także niewielki zbiornik wodny (staw).
- Park im. H. Jordana (7,0 ha) zlokalizowany po wschodniej stronie rzeki Brynicy, wzdłuż ul. Katowickiej. W strukturze drzewostanu dominują drzewa liściaste, takie jak jesion, brzoza, klon i grab. Najstarsze nasadzenia w parku liczą około 80 lat.
- Park Prochownia (4,4 ha) położony jest w północnej części dzielnicy Piaski. W strukturze drzewostanu dominujący udział mają m.in. topole, brzozy i klony.
- Ogród Morwowy (3,4 ha) zlokalizowany w dolinie Brynicy, przy dawnej kopalni „Saturn”. W parku znajdują się boisko i plac zabaw dla dzieci. Drzewostan parku tworzony jest przez topole i wierzyby, a także morwy (pozostałości).
- Park przy ul. 21 Listopada (3,0 ha) położony jest w południowej części miasta. Drzewostan parku tworzony jest głównie przez: robinie, klony, brzozy, topole oraz graby. Większość drzew w parku liczy około 80 lat.

⁷ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

- Park im T. Kościuszki (2,4 ha) zlokalizowany jest w dolinie rzeki Brynicy, w centralnej części miasta. W parku rosną kasztanowce, jesiony, topole i brzozy.
- Park Mickiewicza (1,5 ha) położony jest w dzielnicy Piaski. W parku występują m.in. klony, jesiony, czeremchy i dęby.

Tereny zieleni urządzonej obejmują również cmentarze. W granicach administracyjnych Czeladzi zlokalizowanych jest pięć cmentarzy:

- cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej (3,2 ha);
- cmentarz parafialny przy ul. Szybikowej (3,2 ha);
- cmentarz komunalny przy ul. Wojkowickiej (5,8 ha);
- cmentarz żydowski przy ul. Będzińskiej (2,8 ha);
- cmentarz epidemiologiczny przy ul. Strzeleckiej (0,1 ha).

3.4. WODA⁸

3.4.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Miasto Czeladź położone jest w zlewni Wisły - dział wodny I rzędu. Charakteryzuje się bardzo ubogą siecią hydrograficzną. Teren gminy odwadnia rzeka Brynica przepływająca przez zachodnie i środkowe obszary Miasta. Brynica jest prawobrzeżnym dopływem Czarnej Przemszy, uchodzącym do niej poniżej Sosnowca. Wody powierzchniowe spływające z obszaru Gminy zasilają:

- głównie w/w rzekę Brynicę - są to tereny zachodniej i środkowej części Miasta;
- rzekę Przemszę - są to tereny wschodnie, dzielnica Piaski.

Koryto Brynicy jest podwyższone i obwałowane w stosunku do sąsiadujących terenów z uwagi na wpływy zakończonej eksploatacji pokładów węgla kamiennego. Brynica jest uregulowana i płynie wybetonowanym korytem na całej długości w granicach Miasta. Samo koryto jest w ten sposób uregulowane na odcinku od zbiornika Kozłowa Góra do ujścia do Przemszy. Całą sieć hydrologiczną gminy uzupełniają rowy melioracyjne odwadniające tereny zielone i miejskie. Z uwagi na lokalne zastoiska wód w obszarach bezodpływowych ich wody muszą być przepompowywane do systemu kanalizacji. Rzeka Brynica jest w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach O/Przeczyce, który prowadzi jej konserwację i regulację w miarę zaistniałych potrzeb.

Na terenie miasta występuje bardzo mało zbiorników powierzchniowych w postaci niewielkich stawików i oczek wodnych. Stawy te nie tworzą ciągów, a także nie są miejscem prowadzenia gospodarki rybackiej. Występuje tutaj staw Wylawy w rejonie ul. S. Staszica przy granicy z Siemianowicami, oczko wodne w parku Grabek, mały stawik w południowo-wschodniej części miasta na terenie zrehabilitowanych hałd, stawik w parku Alfred oraz stawy w rejonie ul. Wiosennej. Zbiorniki te nie mają znaczenia gospodarczego, ani hydrograficznego.

Niestety ciężko jest jednoznacznie określić stan jakości wód powierzchniowych, bowiem na terenie gminy Czeladź obecnie nie znajduje się żaden punkt pomiarowy prowadzony przez WIOŚ w Katowicach⁹.

Wiadomo natomiast, iż rzeka Brynica jest potencjalnym zagrożeniem powodziowym dla Miasta. Obserwacje rzeki pozwoliły na opracowanie mapy terenów zagrożonych zalaniem lub podtopieniami, łącznie jest to około 44 ha terenów¹⁰.

⁸ Program ochrony środowiska dla gminy Czeladź na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

⁹ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

¹⁰ jw.

3.4.2. WODY PODZIEMNE

Obszar miasta Czeladź znajduje się w zasięgu GZWP nr 329 Bytom. Zbiornik 329 Bytom- jest zbiornikiem triasowym, w którym głównymi poziomami wodonośnymi są poziomy wapienia i retu rozdzielone marglistymi utworami dolnej części warstw gogolińskich. Został on wyznaczony w granicach jednostki geologicznej - Niecka Bytomska. Naturalny układ przepływu wód tego zbiornika został bardzo silnie przekształcony na skutek intensywnej eksploatacji wód ujęciami studziennymi oraz drenażem górniczym. Jest to zbiornik wód podziemnych o szczelinowo-krasowo-porowym charakterze i swobodnym zwierciadle wody. Poziomy wodonośne tego zbiornika są zasilane bezpośrednio wodami opadowymi, ponieważ cienka warstwa zwietrzliny i gleby nie stwarza bariery dla infiltracji wody do poziomów wodonośnych. Ze względu na brak izolacji zbiornika, jest on silnie zagrożony.

Na obszarze gminy zlokalizowane są trzy czynne ujęcia studzienne, czerpiące wodę z GZWP-Bytom. Ujęcia te są administrowane przez Zakład Inżynierii Komunalnej w Czeladzi i zaopatrują gminę w wodę komunalną i przemysłową:

- studnia *Grodziecka* zlokalizowana jest po prawej stronie ul. Grodzieckiej na lokalnym wyniesieniu terenu o wysokości 284,7 m n.p.m. Studnia posiada wyznaczoną i ogrodzoną strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej. Z porównania ilości faktycznego poboru wody z ilością dozwolonego rocznego poboru, wynika, że omawiana studnia była wykorzystywana jedynie w 44,1%. Aktualne przyjęte zasoby eksploatacyjne wynoszą 44 m³/h;
- studnia *Szpitalna* zlokalizowana jest na terenie rodzinnych ogródków działkowych. Ujęcie to zlokalizowane jest na wysokości 279,4 m n.p.m. Strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej stanowi działka o wymiarach 25m x 29 m. Z porównania faktycznego poboru wody z poborem dozwolonym wynika, że studnia ta była wykorzystywana tylko w 74,53% swoich możliwości; pobór wody zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym może wynosić 55 m³/h, jednak z obserwacji wynika, że przyjęta wielkość jest zbyt duża ze względu na znaczne przekroczenie poziomu depresji;
- studnia *Przełajka* zlokalizowana jest na lewym brzegu rzeki Brynicy w odległości około 43 metrów od jej koryta. Bezpośrednie otoczenie ujęcia stanowią nieużytki zajmujące wąską strefę doliny Brynicy; ujęcie studzienne zlokalizowane jest na wysokości 264 m n.p.m., poziom wodonośny w utworach triasu nie jest izolowany od powierzchni warstwą nieprzepuszczalną, strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej stanowi ogrodzona działka o wymiarach 30 m x 33 m, dopuszczalny pobór wody z tej studni określony jest na 233 m³/h.

Dla wszystkich studni wyznaczono strefę ochrony pośredniej Przełajka, która obejmuje północną część miasta.

Na terenie gminy Czeladź nie ma punktów pomiarowych, które określiłyby stan jakości wód podziemnych, jednakże punkty pomiarowe na terenie powiatu będzińskiego wykazały dobry stan chemiczny wód podziemnych, a wody zaliczone zostały do klasy II oraz klasy III¹¹.

3.5. POWIETRZE

Podstawowym czynnikiem kształtującym jakość powietrza atmosferycznego jest presja (emisja) wywołana działalnością człowieka. Ze względu na źródło możemy je podzielić na emisje:

- ze źródeł punktowych - zorganizowaną emisję powstającą podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych,
- ze źródeł liniowych - emisję z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej czy rzecznej,
- ze źródeł powierzchniowych - indywidualnych systemów grzewczych, dużych odkrytych zbiorników, pożarów wielkoobszarowych,
- ze źródeł rolniczych - upraw i hodowli zwierząt,

¹¹ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

- emisję niezorganizowaną - powstającą w wyniku pojedynczych pożarów, prac budowlanych i remontowych, nakładania powierzchni kryjących, przypadkowych wycieków itp.

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Całe województwo śląskie, w tym i gmina miejska Czeladź, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Miasto Czeladź podlega pod strefę śląską.

Całą strefę śląską, do której należy gmina Czeladź, dla dwutlenku siarki, dwutlenek azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Przypisanie całej strefie śląskiej klasy C dla tych substancji nie oznacza, że przekroczenia występują na całym obszarze. Oznacza to, że na obszarze strefy są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

Strefa w ocenie za rok 2014 otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku, to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

Tabela 2. Wyniki klasyfikacji jakości powietrza dla strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2014 r.

STREFA	KLASY DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OBSZARZE STREFY											
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/a/P	O ₃ (dc/dt)
STREFA ŚLĄSKA	A	A	C	C	A	A	A	A	A	A	C	C/D2

Objaśnienia: dc - poziom docelowy, dt - poziom długoterminowy

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2014 roku., WIOŚ Katowice

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin przeprowadzono ocenę stanu powietrza dla ozonu, dwutlenku siarki i tlenków azotu (tabela 3.). Klasa C i D2 dla ozonu świadczy o przekroczeniu poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego wyrażonego jako AOT40. Norma dla poziomu docelowego to $AOT40 \leq 18000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$ (średnio dla ostatnich 5 lat), dla poziomu długoterminowego norma wynosi natomiast $AOT40 \leq 6000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$ (średnio dla ostatnich 5 lat).

Tabela 3. Wyniki klasyfikacji jakości powietrza dla strefy pod kątem ochrony roślin w 2014 r.

STREFA	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (dc)	O ₃ (dt)
STREFA ŚLĄSKA	A	A	C	D2

Objaśnienia: dc - poziom docelowy, dt - poziom długoterminowy

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2014 roku., WIOŚ Katowice

3.6. POWIERZCHNIA ZIEMI¹²

Najczęściej występującymi glebami na terenie miasta Czeladź są rędziny brunatne, z tym, że przede wszystkim zlokalizowane są one we wschodniej części gminy oraz w rejonie Madery. W części zachodniej Czeladzi dominują gleby brunatne właściwe oraz brunatne wylugowane i kwaśne. Natomiast w części południowo-zachodniej można znaleźć znaczne płyty nieużytków (zrekultywowane hałdy).

Na terenie Czeladzi dominują gleby klas średnich, w tym przede wszystkim klas: III b, IV a i IV b. Można znaleźć także gleby klas III a oraz V.

Pod względem geomorfologicznym miasto usytuowane jest w centralnej części Płaskowyżu Bytomsko-Katowickiego, należącego do Wyżyny Śląskiej. Miasto leży na wysokości 260-305 metrów n.p.m. (średnio 270-280), około 20 metrów poniżej maksymalnych kulminacji płaskowyżu, usytuowanych na jego północnych i wschodnich peryferiach.

3.7. KLIMAT¹³

Klimat Miasta Czeladź charakteryzuje się zmiennością spowodowaną przez zderzenia mas powietrza kontynentalnego i arktycznego ze śródziemnomorskim, nadchodzącym od strony Bramy Krakowskiej. Znaczny wpływ na warunki klimatyczne w Mieście mają masy powietrza napływające od strony zachodniej i południowo-zachodniej. Taki klimat ma wpływ na problemy związane jakością powietrza, które jest zanieczyszczane przez Górnośląski Obszar Przemysłowy. Duże zanieczyszczenie, a dokładniej podwyższona zawartość pyłów i gazów wpływa natomiast na słabsze nasłonecznienie. Średnia roczna temperatura w Czeladzi osiąga 8,7°C, a średnioroczna suma opadów wynosi 690 mm.

3.8. HAŁAS

Hałas określa się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziaływujące za pośrednictwem powietrza na organizm ludzki (w tym na organ słuchu i inne zmysły jak i inne elementy organizmu człowieka).

Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją Miasta stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Ponadto bywa przyczyną nadciśnienia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno-naczyniowy, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek.

Ze względu na środowisko oraz źródło generujące, hałas dzielimy na:

- komunikacyjny - generowany jest przez ruch drogowy, kolejowy i lotniczy;
- przemysłowy - generowany jest przez zakłady przemysłowe lub poszczególne maszyny i urządzenia zlokalizowane na ich terenie;
- komunalny - generowany jest:
 - wewnątrz budynków mieszkalnych przez węzły ciepłownicze, kotłownie, stacje transformatorowe, instalacje wodno-kanalizacyjne, windy, dźwigi, zsypy śmieci;
 - przez źródła znajdujące się w środowisku zewnętrznym: sklepy, restauracje, dyskoteki, sygnały instalacji alarmowych, handlowych punktów obwoźnych oraz sygnały dźwiękowe pojazdów uprzywilejowanych itd.

Problemy związane z oddziaływaniami akustycznymi na terenie gminy Czeladź, spowodowane są wieloma czynnikami m.in. stopniem urbanizacji oraz gęstością sieci drogowej.

¹² Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

¹³ Strategia Rozwoju Miasta Czeladź na lata 2005-2015

3.8.1. HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Uciążliwość hałasu przemysłowego zależy od ilości źródeł powstawania, czasu pracy tych urządzeń/zakładów, stopnia wytłumienia oraz wartości normatywnej dopuszczalnego poziomu hałasu na danym terenie. Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu. Rozróżniamy:

- hałas punktowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków, są to np. wentylatory, sprzężarki i inne urządzenia umieszczone na otwartej przestrzeni;
- hałas wtórny - źródła hałasu znajdują się wewnątrz budynków (np. produkcyjnych), gdzie hałas emitowany przez maszyny i urządzenia dostaje się do środowiska przez ściany, strop, drzwi i okna;
- hałas dodatkowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków i są spowodowane przez obsługę transportową zakładów (transport kołowy) oraz prace dorywcze wykonywane poza budynkami zakładów (np. remonty).

Na terenie gminy funkcjonują firmy, warsztaty, podmioty gospodarcze, jednostki handlu detalicznego, osoby fizyczne, których działalność kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących.

3.8.2. HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego. Stały wzrost ilości pojazdów oraz natężenia ruchu komunikacyjnego spowodował, że zagrożenie hałasem komunikacyjnym jest dużo większe niż hałasem przemysłowym.

Przez gminę Czeladź przebiega odcinek drogi o zasięgu krajowym nr 94. Na terenie miasta zlokalizowano jeden punkt pomiarowy natężenia ruchu (tabela 4.). Niestety nie ma danych dotyczących natężenia ruchu na drogach powiatowych oraz gminnych. Należy jednak spodziewać się, że będzie on mniejszy niż na drogach krajowych i wojewódzkich. Z tego względu na drogach tej kategorii uciążliwość akustyczna może występować lokalnie. Istnieje jednak konieczność podjęcia działań ograniczających emisję hałasu komunikacyjnego szczególnie na terenie zabudowy mieszkaniowej.

Tabela 4. Średni dobowy ruch na drodze krajowej w punktach pomiarowych zlokalizowanych w gminie Czeladź

NR DROGI	NR PUNKTU POMIAROWEGO	MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA ODCINKA	SDR 2015	RODZAJOWA STRUKTURA RUCHU POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH (2015 R.)							
					MOTOCYKLE	SAMOCHODY OSOBOWE, MIKROBUSY	LEKKIE SAMOCHODY CIĘŻAROWE (DOSTAWCZE)	SAMOCHODY CIĘŻAROWE		AUTOBUSY	CIAGNIKI ROLNICZE	ROWERY
								BEZ PRZY-CZEPY	Z PRZY-CZEPĄ			
94b	40704	Czeladź	Czeladź - Będzin	15088	66	12666	1103	409	697	137	10	51

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Generalny pomiar ruchu w 2015 r.

3.9. ZASOBY NATURALNE

Na terenie gminy Czeladź występują udokumentowane złoża węgla kamiennego Grodziec, Saturn, Siemianowice oraz Rozalia. Eksploatacja złóż jest już zakończona, jednakże w wyrobiskach pozostała jeszcze znaczna ilość węgla kamiennego.

Miąższość udokumentowanych pokładów węgla kamiennego jest bardzo zróżnicowana i waha się od 1 do nawet 23m. W pokładach występowały przerosty ilaste o grubości od 0,05 do 0,5 m. Wszystkie złoża charakteryzowały się skomplikowanym charakterem zalegania, miąższością i jakością pokładów.

Zasoby złoża Grodziec oszacowane są na 34 430 tys. ton, złoża Saturn na 61 074 tys. ton, złoża Siemianowice na 44 765 tys. ton, natomiast złoża Rozalia na 51 361 tys. ton¹⁴.

W rejonie Wzgórza Borzecha prowadzona była eksploatacja wapienia w udokumentowanym złożu Calcium Brynica-Czeladź. Złoże to jest wpisane do bilansu zasobów. Budują je wapień triasu środkowego. Średnia miąższość złoża wynosiła 23,20 m. Obecnie złożo to nie jest eksploatowane. Zasoby złoża szacowane są na 1 254 tys. ton.

Złoże piasków podsadzkowych Rozkówka zlokalizowane jest w północnej części gminy, większa część złoża znajduje się natomiast w mieście Będzin. Złoże jest rozpoznane szczegółowo a jego zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 1 036 tys. m³¹⁵. W stropie występują gleba, torfy i gliny, w spągu wapień dolomityczne.

Obecnie na terenie miasta nie występują obszary i tereny górnicze. Istniejące obszary i tereny górnicze zostały zniesione wraz z zakończeniem eksploatacji.

Tabela 5. Charakterystyka złóż w mieście Czeladź

NAZWA ZŁOŻA	TYP KOPALIN	FORMA ZŁOŻA	STRATYGRAFIA STROPU/ SPĄGU	STAN ZAGOSPODAROWANIA	POW. ZŁOŻA [ha]
Calcium Brynica-Czeladź	wapień i margle przem. wapienniczego	pokładowa	trias środkowy (wapień muszlowy) / trias dolny (pstry piaskowiec)	eksploatacja złoża zaniechana	3,62
Grodziec	węgle kamienne	pokładowa	karbon górny - namur	eksploatacja złoża zaniechana	3 387,00
Rozalia	węgle kamienne	pokładowa	karbon górny -westfal / karbon górny - namur	eksploatacja złoża zaniechana	765,00
Rozkówka	piaski posadzkowe	soczewkowa	czwartorzęd	złoże rozpoznane szczegółowo	31,00
Saturn	węgle kamienne (surowce bentonitowe)	pokładowa	karbon górny - namur	eksploatacja złoża zaniechana	5 150,00
Siemianowice	węgle kamienne	pokładowa	karbon górny -westfal / karbon górny - namur	eksploatacja złoża zaniechana	2 385,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

¹⁴ Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny (stan na 31 grudnia 2014 r.)

¹⁵ jw.

4. POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Jednym z podstawowych elementów niniejszej Prognozy jest analiza stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023. Ocena ta odnosi się do czysto hipotetycznej sytuacji.

Należy podkreślić, że Program w swoim założeniu realizuje politykę rozwoju regionu w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, polegającą na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej w taki sposób, aby nie naruszyć równowagi w przyrodzie oraz jednocześnie sprzyjać przetrwaniu jej zasobów. Wymaga to traktowania zasobów środowiska jak ograniczonych zasobów gospodarczych oraz wykorzystywania kapitału przyrodniczego w sposób pozwalający na zachowanie funkcji ekosystemów w perspektywie długookresowej. Ta podstawowa zasada gwarantuje, że przyjęte w Programie cele oraz strategiczne kierunki działań sprzyjają zachowaniu środowiska regionu w odpowiednim stanie, a brak realizacji założeń dokumentu utrwalać będzie jego niekorzystne zmiany.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 ma na celu przede wszystkim doprowadzenie do zrównoważonego i wielopłaszczyznowego rozwoju miasta, zarówno w strefie przestrzennej, jak również w gospodarczej i społecznej. Planowane inwestycje i zadania przyczynią się w zdecydowany sposób do poprawy jakości środowiska na terenie gminy. Jeśli nie w sposób bezpośredni to z pewnością pośrednio. Ma to szczególne znaczenie dla miasta, ponieważ stan środowiska odbiega od pożądanego w znaczny sposób. Duża ilość terenów zdegradowanych i przemysłowych czy ponadprzeciętne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego czyni miasto Czeladź mało atrakcyjnym na tle województwa i kraju. Brak realizacji zapisów Programu spowoduje:

- dalszą degradacją i dewastacją środowiska;
- dalsze pogarszanie się jakości powietrza;
- zwiększenie udziału terenów zdegradowanych i przemysłowych w powierzchni miasta;
- pogorszenie się stanu wód powierzchniowych;
- zanieczyszczenie wód podziemnych;
- zmniejszenie poziomu bioróżnorodności;
- pogorszenie klimatu akustycznego miasta.

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Poniżej w tabeli wymieniono najistotniejsze zidentyfikowane problemy środowiskowe miasta Czeladź.

Tabela 6. **Problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź**

L.P.	KOMPONENT ŚRODOWISKA	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE
1.	LUDZIE	<ul style="list-style-type: none"> – systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta (depopulacja miasta) – niska świadomość ekologiczna mieszkańców
2.	WODA	<ul style="list-style-type: none"> – zagrożenie powodziowe powodowane przez ciekł wodne
3.	POWIETRZE	<ul style="list-style-type: none"> – ponadprzeciętne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego – narastający ruch samochodowy, intensyfikujący liniową emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz hałas
4.	POWIERZCHNIA ZIEMI	<ul style="list-style-type: none"> – silnie przekształcona powierzchnia terenu – zagrożenie wystąpieniem potencjalnych szkód górniczych (m.in. osiadanie terenu, powstawanie nieciągłych deformacji powierzchni)
5.	KRAJOBRAZ	<ul style="list-style-type: none"> – występowanie w granicach miasta terenów zdegradowanych (zwałowisk skały pŁonnej oraz wyrobisk poeksploatacyjnych), wymagających rekultywacji – występowanie w granicach miasta zdegradowanych terenów przemysłowych, wymagających zagospodarowania bądź restrukturyzacji – niezadowolający poziom ładu przestrzennego (chaos przestrzenny)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

6. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 na środowisko przyrodnicze odniesiono się do poszczególnych zadań zaproponowanych w Programie. W stosunku do każdego przedsięwzięcia zaplanowanego w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W Gminnym Programie Rewitalizacji wyróżniono trzy cele strategiczne, które odnoszą się do wszystkich sfer, na które powinna oddziaływać rewitalizacja, a zatem sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Wszystkie cele wzajemnie przenikają sfery działań przewidziane dla rewitalizacji, dzięki czemu zapewniają także komplementarność i spójność Programu.

Realizacja Programu nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku naturalnym o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary chronione, cenne przyrodniczo.

Negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze przedsięwzięć zawartych w Programie ograniczać się będzie jedynie do etapu realizacji inwestycji (etapu prac budowlanych związanych z planowaną inwestycją), który wiąże się zazwyczaj z podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, czy też zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o lokalnym charakterze. Na etapie eksploatacji oddziaływanie na środowisko będzie znikome, prawdopodobnie mniejsze w stosunku do stanu obecnego.

Zadanie inwestycyjne przewidziane w ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź wymagać będą przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko.

W tabeli poniżej przedstawiono wpływ poszczególnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia:

- (0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;
- (+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;
- (-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;
- (-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;
- (N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Tabela 7. Ocena wpływu na środowisko realizacji proponowanych zadań Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023

L.P.	WYSZCZEGÓLNIENIE	LUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE
Obszar Stare Miasto												
1.1.	Przebudowa i modernizacja budynku Rynek 22 i nadanie mu nowych, społecznie użytecznych funkcji	+	+	-/+	+	0	+	0	+	+	+	0
1.2.	Czeladzkie Centrum Wsparcia Rodziny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.	Centrum Organizacji Pozarządowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.	Poprawa dostępności do infrastruktury społecznej dla mieszkańców Starego Miasta - Stworzenie Powiatowego Centrum Usług Społecznych oraz mieszkań chronionych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.5.	Poprawa dostępności do mieszkalnictwa komunalnego na terenie Miasta Czeladź - Rewitalizacja budynku mieszkalnego przy ul. Bytomskiej 20	+	+	-/+	+	0	+	0	+	+	+	0
1.6.	Zintegrowane punkty przesiadkowe w mieście z przedsięwzięciami towarzyszącymi											
1.7.	Niskoenergetyczne Budynki Użyteczności Publicznej - termomodernizacja budynku Urzędu Miasta Czeladź, ul. Katowicka 45	+	+	-/+	+	0	+	0	+	+	+	0
Obszar Kolonia Saturn												
2.1.	Kopalnia Saturn - przestrzeń nowych możliwości	+	0	0	0	0	0	-/+	+	0	0	+
2.2.	Centrum Usług Społecznych i Aktywności Lokalnej SATURN - integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców miasta, w tym zwłaszcza osób starszych	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obszar Nowe Miasto												
3.1.	Rewitalizacja przestrzeni targowiska przy ul. Miasta Auby na Nowym Mieście	+	+	-/+	+	0	+	0	+	+	+	+

L.P.	WYSZCZEGÓLNIENIE	ŁUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE
3.2.	Klub Seniora – miejsce integracji i aktywizacji społecznej osób starszych / seniorów	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3.	Poprawa efektywności energetycznej obiektów publicznych powiatu będzińskiego poprzez zastosowanie OZE - Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czeladzi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.4.	Ograniczenie niskiej emisji poprzez działania termo modernizacyjne - Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czeladzi	+	+	-/+	+	0	+	0	+	+	+	0
Obszar Stare Piaski												
4.1.	Rewitalizacja poprzez kulturę - odnowienie budynku Traffic i przywrócenie mu funkcji centrum kulturalno-społecznego dzielnicy	+	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+
4.2.	Poprawa dostępności do mieszkalnictwa komunalnego na terenie Miasta Czeladź - remont budynku mieszkalnego przy ul. Kościuszki 14	+	0	0	0	+	+	-/+	+	+	+	+
4.3.	Aktywizacja rodzin, dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.4.	Aktywizacja społeczna seniorów w dzielnicy Piaski	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wszystkie obszary rewitalizacji												
5.1.	Zintegrowany system połączeń rowerowych w powiecie będzińskim	+	+	+	+	+	+	-/+	+	+	+	+
5.2.	Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

WW. zadania w większości nie będą miały wpływu na komponenty ochrony środowiska. Głównie zadania dotyczące termomodernizacji będą oddziaływać na środowisko w sposób znaczący. Na początkowym etapie, tzw. etapie budowy mogą negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze miasta. Jednakże będzie to oddziaływanie krótkotrwałe. W długofalowej perspektywie będą to oddziaływania pozytywne.

6.1. ODDZIAŁYWANIE ZADAŃ PROGRAMU NA OBSZARY NATURA 2000¹⁶

W granicach administracyjnych gminy Czeladź nie występuje żaden obszar Natura 2000. Najbliższym obszarem sieci Natura 2000 zlokalizowanym w pobliżu miasta Czeladź jest specjalny obszar ochrony siedlisk Lipienniki w Dąbrowie Górniczej (PLH240037). Zlokalizowany w odległości około 10 kilometrów od granic miasta.

Opisywana ostoja stanowi unikatowy układ na terenie zurbanizowanym i uprzemysłowionym. Pomimo stałego oddziaływania wielu niekorzystnych czynników, rzadkie zbiorowiska torfowisk przejściowych i niskich na podłożu alkalicznym trwają w tym krajobrazie od ponad 40 lat (mniejsza z enklaw). Dodatkowo, na obszarze poeksploatacyjnym (Kuźnica Warężyńska), pozostawionym bez rekultywacji wykształciły się interesujące zbiorowiska o charakterze młak z *Equisetum variegatum* jako gatunkiem pionierskim na tego typu obszarach. Są to siedliska wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych, jak również zagrożonych regionalnie. Wartość przyrodnicza tego obszaru wiąże się także z bogatą brioflorą, z liczną grupą gatunków objętych ochroną prawną, w tym reliktowych. Populacje lipiennika Loesela z Dąbrowy Górniczej są jednymi z najliczniejszych (łącznie 1125 pędów w tym 40 na torfowisku w Antoniowie i 1085 na wyrobisku Kuźnica Warężyńska - dane z 2008 roku) w południowej Polsce. Analizowane populacje leżą w pobliżu południowej granicy zwartego zasięgu lipiennika loesela w Europie.

Największym zagrożeniem dla tego obszaru jest zmiana stosunków hydrologicznych. Na północ od większego z fragmentów ostoi funkcjonuje kopalnia piasku, która przyczynia się okresowo do zmiany stosunków hydrologicznych, zwłaszcza w północnej części obszaru, jak również wpływa na zanieczyszczenie wód. Bliskie sąsiedztwo zabudowy oraz prowadzona gospodarka na tym terenie rozszerzająca zabudowę powodują, że zmiany te są już w niektórych fragmentach obszaru widoczne. Wraz z nimi postępuje proces sukcesji roślinności szuwarowej, łąkowej i leśnej na tym terenie. Konieczna jest więc ochrona czynna. Bliskie sąsiedztwo zabudowań (nawet kilkadziesiąt metrów) skutkuje niszczeniem roślinności torfowiskowej i zaśmiecaniem terenu szczególnie w okresie jesiennych grzybobrań. W pobliżu obu części ostoi przebiegają szlaki komunikacyjne kolejowe i kołowe, które wraz z dużymi zakładami przemysłowymi zlokalizowanymi w tej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego przyczyniają się do zanieczyszczenia powietrza, a tym samym wód. Jakkolwiek oddziaływania te są widoczne, to stopień ich wpływu jest jednak na tyle mały, że unikatowe układy roślinności na tym obszarze trwają tu od dziesięcioleci (obszar między Antoniowem i Piłą Ujejską) lub tworzą się nowe układy, które powstały na terenach związanych z działalnością eksploatacyjną i istnieje szansa poszerzenia arealu gatunków roślin bardzo rzadkich i będących w regresji (teren wyrobiska Kuźnica Warężyńska).

Ze względu na odległość granic gminy od opisanego wyżej obszaru Natura 2000 realizacja zadań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji nie będzie miała znaczącego wpływu na integralność oraz przedmiot ochrony obszaru.

6.2. ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE I WTÓRNE

Oddziaływania skumulowane będą związane z jednoczesną realizacją kilku zadań w tym samym czasie, na sąsiadujących terenach (akumulacja wpływów w czasie i przestrzeni). Związane będą z okresowym zwiększeniem hałasu i zanieczyszczenia powietrza związanego z etapem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych

¹⁶ Natura 2000, Standardowy formularz danych - Lipienniki W Dąbrowie Górniczej (PLH240037)

będą niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych.

Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych wynikających z realizacji innych programów lub planów na tym terenie, w tym samym czasie.

Oddziaływania wtórne zachodzących najczęściej w sytuacji wzrostu jednej emisji, powstającej w związku z ograniczeniem innej. Określenie wtórnych oddziaływań w makroskalowych prognozach, sporządzanych na potrzeby dokumentów strategicznych, biorąc pod uwagę ich zasięg oraz stopień ogólności, jest albo w ogóle niemożliwe, albo obarczone zbyt dużą niepewnością, jak również niecelowe na tak wczesnym etapie planowania.

Zadaniem prognoz, wykonywanych na najwcześniejszym etapie planowania i podejmowania decyzji, jest przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko oraz określenie ich przybliżonej siły i kierunku, po to by umożliwić skorygowanie celów i założeń rozpatrywanego dokumentu, aby jego potencjalne oddziaływania negatywne (zwłaszcza te najsilniejsze) mogły ulec zmniejszeniu, a oddziaływania pozytywne (zwłaszcza te najsłabsze) zwiększeniu.

7. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016, poz. 353 z późn. zm.) w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Ze względu na zasięg przestrzenny obszaru objętego Programem Rewitalizacji Miasta Czeladź i stosunkowo dużą odległością gminy od granic państw ościennych skutki realizacji założeń Programu nie będą miały znaczenia transgranicznego.

8. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 został sporządzony w układzie jednowariantowym. Dokument nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Programu. Sytuacja ta wynika z makroskalowego charakteru opracowania, którego założenia cechują się wysokim stopniem ogólności. W związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Dla tego rodzaju opracowań stosowanie kryteriów wariantowości, wykorzystywanych w analogicznych ocenach oddziaływania sporządzanych dla sparametryzowanych przedsięwzięć jest znacznie utrudnione.

Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Programu miało miejsc w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami samorządu terytorialnego, administracji publicznej, przedsiębiorców, środowisk edukacyjnych oraz organizacji pozarządowych. Efektem tych prac było wypracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Programu.

Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Zdefiniowane w Programie działania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji.

Wobec powyższego przyjęto, że dalszy rozwój miasta może przebiegać w dwóch scenariuszach tj. realizacji oraz odstąpienia od realizacji Programu. Wariant polegający na zaniechaniu realizacji Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź tzw. wariant 0, opisano w rozdziale 4 niniejszej Prognozy. Wariant 0 nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować negatywne konsekwencje środowiskowe.

W trakcie sporządzania niniejszej Prognozy dla Programu Rewitalizacji nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie.

9. PRZEWIDYWANE ŚRODKI MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, REDUKCJĘ I KOMPENSACJĘ ZNACZĄCYCH NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU

W celu eliminacji niekorzystnych oddziaływań na środowisko stosuje się dwa rodzaje działań:

- działania łagodzące - środki zmierzające do zmniejszenia lub ostatecznie eliminacji negatywnego oddziaływania na element środowiska społecznego lub przyrodniczego;
- działania kompensujące - działania najczęściej niezależne od przedsięwzięcia inwestycyjnego, których celem jest kompensacja znaczącego niekorzystnego oddziaływania na środowisko, jakie jest spowodowane realizacją tego przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach Programu nie będzie miała istotnego znaczenia i w przypadku większości założeń będzie ograniczała się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji). Wszystkie planowane inwestycje będą realizowane na obszarach znacznie przekształconych przez działalność człowieka. Nie przewiduje się ingerencji w nowe, cenne przyrodniczo tereny oraz diametralnych przekształceń w użytkowaniu obszarów dysfunkcyjnych.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie działań łagodzących opisanych poniżej w tabeli 23.

Tabela 8. Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Programu

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
LUDZIE	<ul style="list-style-type: none"> – oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac; – stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP; – ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu; – stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez niewywołane; – stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych);

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
ZWIERZĘTA	<ul style="list-style-type: none"> – wykonanie inwentaryzacji budynków pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy; – prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji; – w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgówisk; – w trakcie prac modernizacyjnych zapewnienie nadzoru ze strony ornitologów i chiropterologów na wypadek odnalezienia miejsc gniazdowania ptaków oraz rozrodu nietoperzy; – po przeprowadzeniu prac remontowych, w przypadku braku możliwości zachowania istniejących schronień, wyposażenie budynków w schronienia alternatywne (skrzynki dla ptaków i nietoperzy), równoważące ubytek takich miejsc; – prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie;
ROŚLINY	<ul style="list-style-type: none"> – wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej obszarów dysfunkcyjnych pod kątem występowania cennych gatunków roślin, przede wszystkim drzewostanów o wysokich walorach przyrodniczych; – wkomponowywanie istniejącej roślinności w rewitalizowaną przestrzeń obszarów dysfunkcyjnych, – wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem; – zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska; – prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych; – unikanie usuwania korzeni strukturalnych drzew w przypadku prowadzenia wykopów w sąsiedztwie bryły korzeniowej; – zabezpieczenie ran na drzewach powstałych w wyniku prowadzonych prac budowlanych odpowiednimi środkami grzybobójczymi; – zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókniwy i obudowy drewniane; – lokalizowanie zapleczy budów możliwie najdalej od stanowisk roślin o dużych walorach przyrodniczych;
WODA	<ul style="list-style-type: none"> – zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi); – kontrolowanie szczelność zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; – zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularnie opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-aseniczacyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria; – zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych; – ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych); – stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycie wody;

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
POWIETRZE	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, stosowanie gotowych mieszanek wytwarzanych w wytwórniach, aby ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy, wykorzystanie pojazdów zasilanych alternatywnymi źródłami napędu, propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę odpowiednich ciągów komunikacyjnych; - zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprawiających skład powietrza atmosferycznego (poprzez pochłanianie szkodliwych gazów - tlenki siarki, siarkowodor, dwutlenek węgla oraz produkcji tlenu); - budowanie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości komunikacyjne; - stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie niskiej emisji (stosowanie kotłów zasilanych ekologicznymi paliwami, termomodernizacja budynków – ograniczająca zużycie paliw i energii);
POWIERZCHNIA ZIEMI	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z glebą); - kontrolowanie szczelność zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; - przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac - rozdeponowanie na powierzchni terenu; - przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami;
KRAJOBRAZ	<ul style="list-style-type: none"> - zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu; - wkomponowanie istniejących elementów krajobrazu o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych w rewitalizowaną przestrzeń; - traktowanie zieleni urządzonej jako priorytetowego elementu kształtującego prawidłowo zagospodarowaną przestrzeń miejską;
KLIMAT	<ul style="list-style-type: none"> - odpowiednie projektowanie zieleni na terenie osiedli, tak, aby pełniła funkcje ochrony przed wiatrem, wpływała na wymianę powietrza w mieście oraz przyczyniała się do zatrzymywania wilgoci; - stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja świetlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej) podczas prowadzonych prac remontowych;
ZABYTKI, DOBRA MATERIALNE	<ul style="list-style-type: none"> - planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym; - odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji; - prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

Źródło: opracowanie własne

10. MONITORING

Zgodnie z wymogami dyrektyw proponuje się prowadzenie monitoringu efektów realizacji założeń Programu w zakresie opisanym poniżej.

Celem monitoringu jest opisanie zmian stanu środowiska w wyniku realizacji założeń Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź, sprawdzenie czy założone środki łagodzące przyniosły spodziewany efekt. W tym celu należy wykorzystać funkcjonujący na terenie miasta system monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzony przez różne instytucje.

W mieście Czeladź monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa śląskiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Katowicach.

Monitoring efektów realizacji założeń Programu powinien obejmować wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska, a także wskaźniki społeczno-ekonomiczne.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- stan jakości powietrza atmosferycznego w mieście - wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i komunikacyjnych do atmosfery;
- jakość wód stojących, płynących i podziemnych, jakość wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- uciążliwość hałasu, przede wszystkim komunikacyjnego.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności.

Należałoby by także okresowo kontrolować stan techniczny nawierzchni dróg i chodników na terenie osiedli.

Ponadto należy monitorować proces wdrażania Programu poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych za wdrożenie poszczególnych zadań, częstotliwość monitorowania realizacji zadania, status i problemy związane z realizacją zadania.

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsze streszczenie odzwierciedla układ (rozdziały) prognozy oddziaływania na środowisko.

1. Charakterystyka dokumentu

Rozdział stanowi charakterystykę niniejszego dokumentu, w której przedstawiono podstawy prawne, cel i zakres Prognozy oraz metody zastosowane przy jej sporządzaniu.

Podstawę prawną sporządzenia Prognozy stanowi art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.).

Celem niniejszej Prognozy jest przeanalizowanie potencjalnego wpływu na środowisko skutków realizacji zamierzeń Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023.

Zakres dokumentu jest zgodny z art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.) i został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach.

Prace nad opracowaniem Prognozy przebiegały wieloetapowo i obejmowały: ocenę aktualnego stanu środowiska regionu, ocenę potencjalnego wpływu na środowisko założeń realizowanych w ramach Programu, opracowanie propozycji środków mających na celu eliminację lub minimalizację zidentyfikowanych negatywnych oddziaływań na środowisko, ocenę systemu monitoringu skutków wdrażania dokumentu. Najistotniejszą częścią Prognozy stanowi identyfikacja oddziaływań na poszczególne elementy środowiska regionu, której w celu obiektywizacji dokonano w niezależnych grupach eksperckich. Wyniki prac grup porównano i ostatecznie uzgodniono wspólnie, a w celu ich zaprezentowania wykorzystano uproszczoną analizę macierzową (tabelę skutków środowiskowych).

2. Charakterystyka Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 został przygotowany i opracowany zgodnie z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku, a także Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 składa się z 15 rozdziałów głównych. Struktura i ich zakres przedstawiają się następująco:

- rozdział pierwszy to wstęp prezentujący kontekst całego opracowania;
- rozdział drugi wskazuje na zgodność GPR z innymi dokumentami gminnymi, wojewódzkimi oraz krajowymi;
- rozdział trzeci to diagnoza obszarów rewitalizacji w pięciu głównych obszarach wraz z opisem wyników badań ankietowych z mieszkańcami oraz badań jakościowych z lokalnymi ekspertami;
- rozdział czwarty zawiera analizę SWOT, a więc wskazuje na mocne i słabe strony obszarów, w tym bezpośrednie potrzeby rewitalizacyjne - określa czynniki i zjawiska kryzysowe;
- rozdział piąty odnosi się do delimitacji przestrzennej obszarów, czyli wskazuje konkretne obszary miasta, które poddane zostaną działaniom rewitalizacyjnym;
- rozdział szósty to wizja zmian - czyli wskazanie kierunku wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej;
- rozdział siódmy to opis celów rewitalizacji wraz ze wskazaniem beneficjentów działań;

- rozdział ósmy obejmuje wykaz przedsięwzięć podstawowych – zadań rewitalizacyjnych wraz z ich szczegółowym opisem, a także charakterystykę pozostałych, dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rozdział dziewiąty wykazuje zgodność GPR z Wytycznymi Ministerstwa w zakresie zachowania komplementarności działań Programu;
- rozdział jedenasty to ramy finansowe dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rozdział dwunasty opisuje mechanizmy włączania mieszkańców do prac nad programem rewitalizacji, czyli w jaki sposób partnersko / partycypacyjnie myśli się i działa w Czeladzi w kwestiach działań rewitalizacyjnych;
- rozdział trzynasty przedstawia system monitoringu i wdrażania procesu rewitalizacji, w tym przede wszystkim mechanizmy zarządzania Programem, jego ewaluacji (on-going, ex-post) oraz włączenie mieszkańców i grup interesariuszy w realizację GPR;
- rozdziały czternasty i piętnasty wskazują konieczne do realizacji zmiany w uchwałach i innych dokumentach gminy.

W Gminnym Programie Rewitalizacji wyróżniono trzy cele strategiczne:

4. Zintegrowana, aktywna społecznie i zawodowo społeczność Czeladzan;
5. Poprawa warunków bytowych mieszkańców Czeladzi wpływająca na ochronę środowiska naturalnego;
6. Atrakcyjna, dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna i półpubliczna.

Powyższe cele odnoszą się do wszystkich sfer, na które powinna oddziaływać rewitalizacja, a zatem sfery społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Wszystkie cele wzajemnie przenikają sfery działań przewidziane dla rewitalizacji, dzięki czemu zapewniają także komplementarność i spójność Programu.

Cele rewitalizacji zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno-gospodarczej, a tym samym wynikają z określonych zjawisk i kwestii problemowych. Cele strategiczne są zatem komplementarne z występującymi na obszarach miasta problemami.

W Prognozie wskazano powiązanie oraz spójność Strategii z innymi dokumentami szczebla międzynarodowego, krajowego i regionalnego.

3. Ocena istniejącego stanu środowiska miasta Czeladź

Rozdział zawiera analizę stanu środowiska gminy Czeladź, odnoszącą się do jego poszczególnych komponentów (ludzi, różnorodności biologicznej, fauny, flory, wód, powietrza, powierzchni ziemi, krajobrazu, klimatu, zasobów naturalnych, zabytków i dóbr materialnych), a także informację na temat gospodarki odpadami oraz gospodarki wodno-ściekowej. Podstawowymi źródłami informacji na temat środowiska regionu były: dane gromadzone w ramach państwowego monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, dane gromadzone w ramach statystyki publicznej przez Główny Urząd Statystyczny oraz Program ochrony środowiska dla gminy Czeladź na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na 2017-2020. Charakterystyka stanu środowiska przedstawiona w rozdziale 3 jest ściśle powiązana z rozdziałem 5 w którym przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu.

4. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji Programu

W rozdziale opisano skutki braku realizacji Programu. Rozważanie takiego wariantu tzw. zero jest jednym z podstawowych wymogów opracowania Prognozy. Uznano jednocześnie, że przyjęcie takiego kierunku rozwoju jest czysto hipotetyczne. Określone w Programie cele i kierunki działań opierają się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, stąd też z założenia mają prośrodowiskowy wydźwięk i powinny sprzyjać zachowaniu równowagi w przyrodzie oraz racjonalnemu wykorzystaniu zasobów regionu. W Prognozie stwierdzono, że zaniechanie realizacji założeń Programu doprowadziłoby do pogorszenia

warunków i jakości życia ludzi na terenie miasta, zahamowania prośrodowiskowych (innowacyjnych) zmian w gospodarce, pogorszenia jakości środowiska miasta w wyniku intensyfikacji emisji zanieczyszczeń oraz nadmiernej eksploatacji zasobów.

5. Istniejące problemy ochrony środowiska

Na podstawie informacji zgromadzonych w rozdziale 3 zidentyfikowano istniejące problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji Programu. Za najistotniejsze uznano m. in.:

- systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta (depopulacja miasta);
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców;
- zagrożenie powodziowe powodowane przez cieki wodne;
- ponadprzeciętne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego;
- narastający ruch samochodowy, intensyfikujący liniową emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz hałas;
- silnie przekształcona powierzchnia terenu;
- zagrożenie wystąpieniem potencjalnych szkód górniczych (m.in. osiadanie terenu, powstawanie nieciągłych deformacji powierzchni);
- występowanie w granicach miasta terenów zdegradowanych (zwałowisk skały płonnej oraz wyrobisk poeksploatacyjnych), wymagających rekultywacji;
- występowanie w granicach miasta zdegradowanych terenów przemysłowych, wymagających zagospodarowania bądź restrukturyzacji;
- niezadowolający poziom ładu przestrzennego (chaos przestrzenny).

6. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko

Rozdział 6 Prognozy stanowi ocena wpływu na środowisko przewidywanych znaczących oddziaływań skutków realizacji założeń Programu, będąca trzonem dokumentu. Stopień szczegółowości przeprowadzonej oceny jest zdeterminowany makroskalowym charakterem Programu i w związku z tym ogranicza się jedynie do opisowej (jakościowej) identyfikacji prawdopodobnych oddziaływań (kierunków zmian), jakie zachodzą w analogicznych sytuacjach, głównie o charakterze bezpośrednim (relatywnie łatwych do zdiagnozowania). Jednocześnie sporządzona ocena nie obejmuje wszystkich potencjalnych skutków środowiskowych realizacji Programu, gdyż na tak precyzyjne analizy nie pozwala objętość niniejszego opracowania. Większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko.

7. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

W rozdziale stwierdzono, że w przypadku Programu Rewitalizacji nie ma potrzeby przeprowadzenia postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Dokument nie zakłada w sposób bezpośredni lub nawet pośredni realizacji jakichkolwiek inwestycji wpływających na stan środowiska krajów sąsiadujących z Polską. Spowodowane jest to zasięgiem przestrzenny obszaru objętego Programem i stosunkowo dużą odległością gminy od granic państw ościennych.

8. Rozwiązania alternatywne

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2016-2023 została sporządzona w układzie jednowariantowym. Dokument nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Programu. Sytuacja ta wynika z makroskalowego charakteru opracowania, którego założenia cechują się wysokim stopniem ogólności. W związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Dla tego rodzaju opracowań stosowanie kryteriów wariantowości, wykorzystywanych w analogicznych ocenach oddziaływania sporządzanych dla sparametryzowanych przedsięwzięć jest znacznie utrudnione. Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Programu ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

W trakcie sporządzania niniejszej Prognozy dla Programu Rewitalizacji nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. Jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter zadań proponowanych w Programie, brak dokładny kierunków działań w ramach poszczególnych zadań utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia.

9. Przewidywane środki mające na celu zapobieganie, redukcję i kompensację znaczących niekorzystnych oddziaływań na środowisko wynikające z realizacji

Rozdział 9 poświęcono analizie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie oraz kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, będących rezultatem realizacji założeń Programu.

W analizie podkreślono, że zasadniczo każdy z celów i strategicznych kierunków działań Programu wpisuje się w listę rozwiązań mających na celu zapobieganie zanieczyszczeniu oraz ochronę środowiska regionu, co wynika z wyraźnego, czytelnego kontekstu środkowego dokumentu, skonstruowanego w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Za podstawowe środki zapobiegawcze uznano odpowiednie lokalizowanie poszczególnych inwestycji, przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska oraz stosowanie rozwiązań technicznych i technologicznych ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne zaproponowano podjęcie działań łagodzących opisanych dokładnie w rozdziale 9.

10. Monitoring

Celem monitoringu jest opisanie zmian stanu środowiska w wyniku realizacji założeń Programu oraz sprawdzenie czy założone środki łagodzące przyniosą zakładany efekt.

Pomiar skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko będzie się odbywał poprzez zestaw odpowiednich wskaźników (mierników). W tym celu należy wykorzystać funkcjonujący na terenie miasta system monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzony przez różne instytucje.